

İşaretler :

İşle iş kuvveti arasındaki münasebetler

Memlekette sosyal tesanüdü ve sosyal birliği yaratacak bir organ olması lâzımgelen İş Kanunu da vasma uygun eserler vücuda gelecek midir? Bu nokta ayrıca bir tetkik mevzudur. Bence meseleyi zaten yalnız neticeleri ile değil, sebepleri ile mütalea etmek mecburiyeti vardır.

Çünkü iş kanununun tatbikatından önce memlekette işle, iş yapan arasındaki münasebetleri tesis etmek ve işe yeniden girmek, işin kadrosuna ömrünü vakfetmek isteyen insanları verimli sahalara sevk etmek daha mühim, daha yerinde bir hareket olur.

İşin ve işçinin hacmini hesaplamak, insanları ona göre işe sevk etmek kısa tâbiriyle "İş Borsa", larını devlet eline almak iyi bir iş kanunu vücuda getirmenin ilk şartıdır.

Çünkü kanunlar insanlara tatbik edilir ve bu insanların sosyal vaziyetleri, iktisadî verimleri bu kanunların ruhunu teşkil eder.

Binaenaleyh iş meselesinde işle işçi arasındaki rabıtaı tayin etmek sadece basit bir tavassuttan ibaret değildir. Bu millî iktisadın tanzimini gibi mühim bir devletin ehemmiyetli bir parçasını teşkil etmektedir.

İşle işçi hacmi arasındaki münasebette hesabın altında veyahüt üstünde kaldığına göre zaman zaman kötü akisler husule getirmektedir.

Bazan iş hacmine nazaran az işçi bulunmaktadır. Bu zamanda işçiler müesseseler tarafından kısılmakta ve bazı istihsal sahaları iş kuvvetlerini kaybetmekte, zayıflamaktadır.

Bazan da bunun aksi olmakta, işçi tehaatümü işe nazaran daha kesif bir hal almakta ve yevmiyeler mmtakavi bir şekilde düşmektedir. Bu durum işsizlik göze çarpmaktadır.

Bunu zaman zaman Anadolu'nun muhtelif semtlerinde görmek mümkündür. Vatandaşların hesapsız bir surette iş arkasından koşmaları, ya kendilerinin, ya işin zararına neticeler vermektedir.

Memlekette mütehasşis işçiden, toprak üzerinde çalışan gündelikçi rencpere kadar bir milyona yakın vatandaş işle karşı karşıyadır. Fakat bunların bir kısmı müstesna olmak üzere diğerleri işlerini talihlerine terk etmişlerdir. Aynı zamanda iş sahaları da kendilerine gelecek kuvvetlerini biraz da talih hesabıyla etraflarına toplamaktadırlar.

Biz hem istihşali arttırmak, hem de vatandaşın hayatını garantili bir surette kazanmasını istiyoruz.

Bunun için millî davalar arasında Anadolu'nun bir tarafından kalkıp bir başka şehre yahut ziraat veya sınaî istihşal mntakasına giden vatandaşın boğuna zahmetten kurtulması, istihşal sahalarının hesaplı bir surette iş kuvvetine sahip olması da mevcuttur.

İşleri iyi bir şekilde tanzim etmekten sonra kanunun tatbikatı daha verimli olacaktır. İş teşkilatının bu nokta etrafında faal olmak pek yerinde bir hareket olur. Memleketi yakından tanıyan İktisat Vekili Hüsnü Çakar şüphesiz bu meseleler hakkında ciddi etüdlerle malikdir.

SADRI ERTEM

Arazi vergisi

938 malf yılında da geçen sene olduğu gibi arazi vergisi Temmuz ve Birincikânun aylarında olmak üzere iki taksitte, bina vergisi de Temmuz, Birinciteğrin, Birincikânun ve Mart ayları sonunda olmak üzere dört taksitte alınacaktır.

Başöğretmenlik makam ücretleri

Ücretler talebe adedine göre verilecek

İlkokul başöğretmenlerinin öğretmenliklerinden başka alacakları başöğretmenlik makam ücreti 3 Hazirandan itibaren değişecektir. Başöğretmenler makam ücretleri talebe adedine göre tesbit edilmiştir.

Talebe mevcudu 200 olan okullarda başöğretmene 10 lira, 201 den 400 e kadar 12 lira, 401 den 550 ye kadar 14 lira, 551 den 700 e kadar 15 lira, 701 den yukarı talebesi olan okul başöğretmenleri de 18 lira ücret alacaklardır.

Yatır okulları başöğretmenleri 20 lira, yarbaşöğretmenler 15 lira, maarif memuru başöğretmenler de başöğretmenlik vazifesiyle birlikte 20 lira alacaklardır.

Bulgar General Konsolosu

Bulgar hükümeti şehrimizdeki Ticaret konsolosluğunu General konsolosluğa tahvil etmiştir. Yeni tayin olunan General Konsolos Gaspudin Biserof geçenlerde Atı nadan gelmişti. Düünden itibaren Biserof yeni vazifesine başlamıştır. Eski Ticaret konsolosu İsviçvski bugünlerde Sofyaya hareket edecektir.

Türkofisindeki tayinler

Türkofisi asbaşkanlığına tayin edilen İstanbul Türkofisi müdürü Cemal Ziya, bugün arkadaşlarına veda ederek yeni vazifesine başlamak üzere Ankara'ya hareket edecektir.

İktisat Vekâletinden Ticaret Vekâletine bağlanan Türkofisi teşkilâtında bazı değişiklikler yapılmışa başlanmıştır.

İskenderiye Atâşesi Turhan Celâl Buray Ticaret Vekâleti kontrol teşkilâtı müdürlüğüne tayin edilmiştir.

Bugünlerde İskenderiyeden gelerek yeni vazifesine başlayacaktır.

Şehriminde Ortaokul

Şehrimizi ortaokul ihtiyacını karşılamak üzere burada bulunan 22 inci ilkokul binasının ortaokul haline konması uygun görülmüş, hazırlıklara başlanmıştır.

İki tayin

İstanbul vilâyeti maiyet memurlarından Hakkı Uygur Antalya'nın Serik kazası kaymakamlığına, Hasan Hayri dişioğlu Hayrabolu kaymakamlığına tayin edilmişlerdir.

Vali bu akşam Ankara'ya gidiyor

Vali ve Belediye Reisi Doktor Lütfi Kırdar dün sabah mezbahayı teftiş etmiştir. Vali bu akşam Ankara'ya gidecektir.

Yeni bir çocuk bahçesi

Harbiyede Vali konağı karşısında Yedek Subay okulu yemekhanesi ile Emek apartmanı arasındaki sahaya bir çocuk bahçesi yapılmasına karar verilmiştir. Belediye imar müdürlüğü bu hususta bir proje hazırlamaktadır.

TAKVİM	Çarşam.		Perşem.	
	Vasa.	Ezanı	Vasa.	Ezanı
Güneş	5 17	10 25	5 5	10 23
Öğle	12 14	5 22	12 13	5 22
İkindi	15 59	9 08	16 00	9 07
Akşam Vatsı	18 52	12 00	18 53	12 00
İmsak	20 28	1 38	20 30	1 38
	3 28	8 37	3 28	8 34

ŞEHİR İÇİNDE

Gayrimübadillerin toplantısı
Fakir gayrimübadillere yüzde beş fazla tevziat isteniyor

Gayrimübadiller cemiyeti senelik toplantısını dün Eminönü Halkevinde yapmıştır.

Toplantıya bilhassa az istihkak sahibi fakir gayrimübadillerin he men hepsi gelmişlerdir.

İlk olarak faaliyet raporları okunmuş, şimdiye kadar hükümete vâki olan teşebbüsler ile yapılmasına başlanılan kanun projesinin hazırlanması hakkında izahat verilmiştir.

Arkasından cemiyetin ayda 30 lira olan masraflı umumî heyet tarafından kabul edilmiş, bundan sonra müzakerele geçilmiştir.

Bu arada avukat Kadri, Doktor Rauf ve âzadan Şevket ile diğer birçok hatipler söz almışlardır.

İleri sürülen fikirler arasında, hükümetin yaptığı yüzde beş tevziattan büyük istihkak sahiplerinin ellerine oldukça mühim bir meblâğ aldıkları, fakat az istihkak

sahibi fakir gayrimübadillerin çok az bir para ile müşkül vaziyette düştükleri bildirilmiştir.

Esasen bugün fena vaziyette olan bu fakir kimseler için hükümetin, büyük istihkak sahiplerinden daha fazla nisbette tevziatta bulunması temenni edilmiş, bu yolda Ankara'ya bir heyet gönderilerek teşebbüsler yapılması kararlaştırılmıştır. Bu karar fakir gayrimübadilleri çok sevindirmiştir.

Hükümetçe yapılmakta olan yüzde beş tevziattan fakir ve az istihkak sahibi kimselere yüzde beş daha tevziatta bulunulması istenmektedir.

Müzakereler bittikten sonra yeni idare heyeti seçimi yapılmış, Cafer Tayyar, Salih, Cevat Meruş, Saadet Berkan, Osman Faiz, Hâmi Dünder, Kadri, Şahap Tayfur, Sadi Galip, Cemal, Hilmi ve Suat intihap edilmişlerdir.

Üniversitede
Tıp, Fen ve Edebiyat
Fakültesi Dekanları
değiştirdi

İstanbul Üniversitesi'nin kurullarından bugüne kadar geçirdiği tekmül, Maarif Vekâleti tarafından tetkik edilmektedir. Şimdiye kadar yapılan tetkiklerde Üniversitenin son yıllarında Edebiyat Fakültesi dekanlığına yeni Dekan mucibi memnuniyetini B. Hâmit yet görülmüş ve bu vâdide daha fazla ilerleyebilmesi için bazı yeni fikirler yapılmasına karar verilmiştir.

Evvelâ, mevcut profesör, doçent, asistan kadrosunun takviye işi ele alınmıştır. Bu arada dekanlar arasında değişme yapılmış, bazı dekanlar profesörlük kadrosuna alınmışlardır.

Dekanlar arasında yapılan değişme şudur:

Tıp fakültesi dekanlığına dahiliye doktoru profesör Bay Ahmet Kemal Atay getirilmiş, eski dekan Nurettin Ali profesörlük kadrosuna alınmıştır.

Yine fen fakültesi dekanlığına fizik profesörü Fahir Yeniçay tayin edilmiş, eski dekan Ali Yara fakülte profesörlüğü kadrosuna verilmiştir. Münhal olan edebiyat fakültesi dekanlığına yüksek öğretmen okulu direktörü Hâmit getirilmiştir. Yüksek öğretmen okulu direktörlüğüne kimin tayin edileceği henüz belli değildir.

Profesörler arasında da bazı değişmeler yapılacağı kuvvetle söylenmektedir.

Maarif Vekili vazifeden ayrılan eski tıp fakültesi dekanı Bay Nurettin Ali ile fen fakültesi dekanı Bay Ali Yara şu telgrafı göndermiştir:

"Beş yıldanberi Üniversitemizin sırf ilerleme ve tekâmülün

Şehir Meclisinde
dün konuşulanlar

Mesken bedellerinin bu sene verilmesi mümkün olacak

Şehir meclisi dün saat beşte birinci reis vekili Necip Serdengeçtin başkanlığında toplanmıştır. Konservatuvâr bütçesi tetkik hesap encümenine, şehircilik mütehasşısı Prostun mukavelesinin uzatılması hakkındaki teklif kavanin encümenine, Kadıköy sebze halinin tamiri için bütçeye tahsisat konulması hakkındaki teklif bütçe encümenine, Sultanahmet hafriyat sahasında yapılacak istilâk hakkındaki teklif mülkiye encümenine havale edilmiştir.

İç yağlarının ambalaj kâğıtları içinde satılmasının uygun görülmediğine dair mülkiye encümeni mazbatasını kabul edilmiştir.

Diğer bazı evrak ve teklifler alâkalı encümenlere havale edildi. Bundan sonra Maarif müdürlüğü, nüün belediye reisliğine gönderdiği bir tezkere okundu. Bunda köy muallimlerinin 932 senesindenberi tediyeye edilmemiş olan mesken bedellerinin bu sene verilmesi için bütçede tasarruflardan imkân olabileceği bildiriliyordu. Bu tezkere bütçe encümenine havale edildi. Bundan sonra 55 imzalı bir karar okundu. 6000 şehidin yaptığı Edirnekapıdaki Şehitliği yeni baştan ihya eden cemiyete 5000 lira yardım yapılması isteniyordu. Takrir bütçe encümenine havale edildi.

de dekan olmak sıfatıyla gösterdiğiniz değerli hizmetler her zaman Üniversitemizin tarihinde takdirle anılacaktır.

Her gün artan talebe sayısı dolayısıyla, münhasıran derslerinizi verebilmek üzere dekanlıktan ayrılmakla müvafakat ettiğimize teessürle muvafakat ediyorum..

Mektep istiyen köyler

Bina ve malzemeyi kendileri verecekler

Şile kazası dahilindeki Evrenli, Göksu, Ubeyli, vilâyete ve kültür direktörlüğüne yaptıkları müracaatla üç sınıflı olan mekteplerinin beş sınıflı mektep haline konmasını, Satmızlı, Korucu, Erenler köyleri de beş sınıflı, üç ders haneli ve üç öğretmenli okul istemektedir.

Vilâyet bu köylerin dileklerini tetkike başlamıştır. Talebe mevcudu ve topoğrafya haritaları üzerinde incelemeler yapıldıktan sonra katı vaziyet belli olacaktır.

Köylüler yeni okul binalarına lâzım gelen malzemeyi de temin edeceklerini söylemektedirler.

Mekteplerde
ders kesimi

Dün toplanan tedrisat meclisince tesbit olundu

Vilâyet ilk tedrisat meclisi dün Vali muavini Muzafferin başkanlığında bir toplantı yaparak okulların ders kesimi ve imtihan günlerini, yeni tedrisat yılında derslere başlama ziyaretlerini tesbit etmiştir. Tesbit edilen şekle göre köy okulları derslerini on üç Mayıs'ta kesecekler ve imtihanlarını 20 Mayıs'a kadar yapacaklardır.

Tam devreli köy okulları 27 Mayıs'ta ders kesimi yapacaklar ve imtihanlarını 5 haziran'a kadar tamamlayacaklardır.

Kaza merkezi ve şehir resmi, hususî Türk ve ekalliyet okulları 12 Haziran'da ders kesimi yapacaklar, 26 Haziran'a kadar imtihanlarını tamamlayacaklardır.

939 - 940 tedrisat senesi için de okulların açılma zamanı 18 Eylül'de olacak ve 25 Eylül'e kadar kayıtlar kabul yapılacak, 25 Eylül'de de derslere başlanacaktır.

İnhisarlar İdaresinde
becayaşlar yapıldı

İnhisarlar idaresi müdürler meclisi sık sık toplanarak Haziran başında tatbik edilecek yeni kadroları tesbite başlamıştır. Umum müdür Adnan Halet Taşpınar bu hafta içinde Ankara'ya gidecek ve Vekâlette bu hususta temaslara yapacaktır.

Yeni kadrolar dolayısıyla idarenin bilhassa taşra müdürlükleri arasında değişiklikler ve becayaşlar olmaktadır; bunlardan bazıları İstanbul'daki müdürlerle becayaş edilmektedir.

Fabrika müdürleri arasında şimdiden bazı değişiklikler olmuş; Cibali fabrikası müdürü Sami Sam sun fabrikası müdürlüğüne, Sam sun fabrikası müdürü Ekrem İzmir fabrikası müdürlüğüne ve İzmir fabrikası müdürü Kemal de Cibali fabrikası müdürlüğüne tayin edilmişlerdir.

Cadde üzerindeki bina merdivenleri

Cadde ve sokaklar üzerinde olan binaların methal, merdivenler yayakaldırımlarından halkın gelip geçmesine mani olduğu görülmüş, bunların kaldırılması hakkında İmar müdürlüğü karar vermiştir. Bu karar belediye daimî encümeni tarafından tasdik edilince tatbik mevkine konacaktır.

İhale edilen yollar

İstanbul ve Beyoğlu semtlerindeki müteahhide ihale olunan yolların yeraltındaki ameliyatları bu ay sonuna kadar tamamlanacak, Mayıs başından itibaren asfalt inşaatına başlanacaktır.

Avusturyanın ilhından sonra

Türkiye - Avusturya ticarî mübadelesinin tasfiyesi tamamlanıyor

Avusturyanın Almanya ile anlaşması üzerine Türkiye ve Almanya arasında 25 - 7 - 938 tarihinde imzalanan Avusturya tokolu ile bu memlekette Türk arasındaki ticarî mübadele ve diyelerin icrası ve tasfiyeleri zı tesbit edilmiştir.

Almanya 1 Nisan 1939 tarihinden itibaren eski Avusturya gümrüklerini tamamen lâğvetmiş, şimdi Ostmark unvanı verilen mntaka dahi bütün Almanya şamil olarak 1 Nisandan itibaren meriyete giren yeni gümrük kanunu hükümlerine tâbi tutulmuştur.

Bu suretle eski Avusturya ile memleketimiz arasında ticarî baki kından yalnız 5 Ağustos 1938 tarihinden itibaren ve 23 - 7 - 1939 tarihli Türkiye - Avusturya anlaşması anlaşmasına tevfiğin yapılmış olan hususî takas muamelelerinin tasfiyesinden başka bir mevzu kalmamış bulunmaktadır. Bu muameleler de öntümüzdeki Ağustos ayına kadar tamamen tasfiye edilecektir.

Taksim Bahçesi

Taksim bahçesinin elektrikle tenviri plânıyla mimar Gotye meşgul olmaktadır. Plân bittikten sonra tatbikine geçilecektir.

Kısa haberler

* Lise, öğretmen, orta ve muadil mekteplerde fizik ve kimya dersleriyle birlikte okunan zehirli gazla korunma derslerinin nazariyatı verilmesi Maarif Vekâletince tamamlanmıştır.

* Maarif Vekâletinin yeni bir kararına göre, yüksek ilim kabiliyeti gösteren lise muallimleri imtihanla doçent ve profesör olabilecekler.

* Mayıs ayı zarfında borsada kote olan ve olmanın dövizlerin vasatı fiyatları şöyle tesbit edilmiştir:

Sterlin: 592,75; 100 dolar: 126,49; 100 Fransız francı: 3,35,25; 100 liralık: 6,65,25; 100 Lsviçe francı: 28,62,25; 100 Rysmark: 50,72,75; 100 drahmı: 1,8,50; 100 ley: 90,50; 100 leva: 1,56; 100 dinar: 2,86,25; 100 zloti: 23,85,25; 100 peçeta: 6,83,75.

* Nahiye müdürlerinin binek hayvanları için ayda altışır lira yem bedeli verilmesi Dahiliye Vekâletince muvafık görülmüştür. Böylece nahiye müdürleri daimî binek atı bulundurarak salâhiyet dairelerinde sık sık teftişler yapmaya muvaffak olabileceklerdir.

* Vali ve Belediye Reisi Lütfi Kırdar Darülaceze'ye tamamen yeni bir veçhe vermek ve orasını hakikaten muhtaçlara münhasır ve faydalı hale koyabilmek yolundaki faaliyetine devam etmektedir. Evvelki gün mahallinde yaptığı talikattan yeni fikirlerle dönmüştür.

* Ankara radyosunu ışıltı sesinden kurtarmak için uzun dalga istasyonumuzu Paris radyosunun dalga uzunluğundan işletmek takarrüf etmiştir.

* Belediye kooperatif hesaplarını tetkikine memur edilen heyet, kooperatife borçlu olanları davetle kendilerinden malûmat almaktadır.

* Altın, plâtin ve gümüşten yapılan her nevi eşyaya damga vurulması mecburiyetini koyan kanun projesi, Meclis Encümenlerince tetkik edilmektedir. Bu projeye memleketinde satılığa çıkarılan; altın, plâtin ve gümüşten mamul eşyanın değerinden fazlaya satılarak halkın iftihar edilmesine ve zarara uğramasına meydan verilmemek ve muhtekillerin süistimallerine nihayet verilerek emniyet ve itimatla alış veriş yapılmasına imkân vermek üzere hazırlanmıştır.

* Lehistanın Ankara elçisi Saka loçki Varşovadan şehrimize gelerek Ankara'ya gitmiştir.

* İngiliz bandıralı "Letitia" vapuru ile dün şehrimize 250 İngiliz seyiyahı gelmiştir.

* Berberler Cemiyeti dün toplanmış ve müddetleri biten üç azamı yerine yeni intihap yapmıştır. İntihapta Adil, Rahmi ve Mesut idare heyetine seçilmişlerdir.

Yeni paralarımız

2,5 liralıklar 25 nisan-
dan itibaren tedavüle
çıkartılıyor

Türkiye Cumhuriyet merkez Bankası hakkındaki 1715 numaralı kanunun 17 inci maddesinde yazılı salâhiyete istinaden 30 kânunuevvel 1341 tarih ve 701 numaralı kanun mucibince basılmış olup halen tedavülde bulunan kâğıt paraları tebdile karar verdiğini ve beşliklerin 15 teşriuevvel 1937, yüzüklerin 1 mart 1938, elliliklerin 1 nisan 1938, ve onlukların da 16 mayıs 1938 tarihinden itibaren tedavüle çıkarılmaya başlandığını bundan evvel tebliğ etmişti.

25 nisan 1939 tarihinden itibaren yeni 2 1/2 liralık kupürler tedavüle çıkarılmaya başlanacak ve evvelki kupürler için yapıldığı gibi çıkarılacak miktar mukabilinde mütedavil banknotlarından aynı miktar tedavülden çekilecektir.

Banka, şimdilik yeni harfli bir liralık banknot tedavüle çıkarılmayacak ve 2 1/2 liralıkların tedavüle çıkarılacağı yukarıdaki tarihten itibaren halen mütedavil bir liralık banknotları peyderpey tedavülden kaldıracaktır. Bu tarihten itibaren bir liralık banknotlar beş sene müddetle mecburî olarak ktedavül edecek ve bundan sonra kanunî müruru zaman müddeti nihayetine kadar yani beş sene daha Merkez Bankası giselerinde tebdil edilecektir.

Diğer kupürlerin tebdiline başlanma tarihleri ayrıca bildirecek tir. Yeni 2 1/2 liralık kupürlerin evsafa aşağıda kısaca gösterilmiştir. Banknotun aşını görmek isteyenler merkez Bankası ve diğer bankalar giselerine ve banka bulunmayan yerlerde mal müdürlüklerine müracaat edebilirler.

2 1/2 liralıkların eb'at ve evsafı:

Eb'at: 6,5 x 14,5 santimetredir.

Evsafı:

Ön yüzü, zeytinî yeşil renkte olup, zemin rengi ortadaki rozetin etrafında açık sarı, diğer kısımları açık mordur. Ortasında kırmızı sarı, eflâtu renklerinden mürekkep bir rozet vardır. Kenar çerçevesinin üst ortasında "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası", ibaresi, alt iki köşesinde iki ufak madalyon içerisindedir. "2 1/2" rakamları iki üst köşesinde madalyonlar içerisindedir. Arka yüzü, ön yüz renginin aynidir. Tezyinat çerçevesinin üst ortasında ve iki satırda "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası", ibaresi ve üst iki köşesinde iki madalyon içerisindedir. İki satırda

Orta zeminin sağ tarafında "Atatürk" ün resimleri, rozetin ortasında "2 1/2 Türk Lirası", rakamı ve yazıları ve bunların al-

"Cek Dempsey ile ARKADAŞLIĞIM"

HARPUTLU ŞERİFİN AMERİKA HATIRALARI

YAZAN:

Muvakkar Ekrem Talu



- 41 -

mühendisi Ingram aylarca bu "Hasan" hakkında konuşmaktan kendini alamamıştı.

— Mağallah!.. Siz benim hemşerilerimi benden iyi tanıyorsunuz!..

— Ah!.. Mister Şerif.. Şu futbol dedikleri meşin yuvarlakçık yok mu?.. Bilemezsiniz, ne kadar tatlı ne kadar cazip ne kadar sevimsizdir. Ona bir kere kendini kapıran bir daha yakasını kuramaz. Görüyorsunuz ki kırk yaşında olmakla beraber yine de bu illetten kendimi saklamış değilim. Burada müsait bir muhit bulunca hastalığımı derhal etrafmdakilere aşlamaktan geri durmadım.

— Tevekkeli değil, iyi bir atlet olan Gilbert son zamanlarda bu işe deli gibi merak sardı!..

— Bir kere ciddi bir maç değil, ufak bir egzersiz seyretmeniz siz de kendinizi hemen kapıracaksınız.

— Şimdi Gilbert bu oyunu oynamak için mi Fransaya gidecek?..

Şerifin sualine o sırada odaya girmiş bulunan kayın biraderi bizzat cevap verdi:

— O.. yes Şerif!..

Gilbert aralarındaki yaş farkına rağmen eniştesine daima isimle ve sen diye hitap ederdi.

— O halde bu fırsattan bir de istifade edebilir miyiz?..

— Ne gibi?..

— Ablanla beraber, hattâ çocukları da alarak biz de seninle Parise geliyoruz!..

İki satırda "11 Haziran 1930 tarih ve 1715 numaralı kanuna göre çıkarılmıştır..", ibaresi vardır.

Rozetin alt ve üstünde sağ ve sol taraflarında kırmızı renkte seri ve sıra numaraları ve alt seri ve sıra numaralarının altında da imzalar bulunmaktadır. Orta rozetin altındaki kısmın fonunu ufak yazılarla yazılmış "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası 2 1/2 iki buçuk Türk Lirası", ibaresi teşkil etmektedir.

Arka yüzü, ön yüz renginin aynidir. Tezyinat çerçevesinin üst ortasında ve iki satırda "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası", ibaresi ve üst iki köşesinde iki madalyon içerisindedir. İki satırda

— O. K!..

— O halde mutabıkız değil mi?

Bu işe en fazla Leylâ ve Osmanla beraber Dimof sevinmişti. Zavallı futbol hastası Rus:

— Göreceksiniz!.. diyordu. Ne kadar memnun kalacaksınız.. Ya şaşın spor!.. Yaşamın futbol!..

1924 mayısının ilk haftasında.

Amerika bandıralı "Macestik", transatlantik Atlas Okyanusundaki büyük bir havuza düşmüş cevizesi gibi görünüyordu.

Fakat ne ceviz?.. Yalnız, içinde sekiz kişilik bir ailenin ferah ferah barınabileceği üç kocaman bacası olan on bir katlı bir deniz şehri ki ancak Okyanus gibi uçsuz bucaksız bir enginin kucağında yeni doğmuş bir kedi yavrusu kadar gösterilebiliyor.

Beş günlük eğlenceli fakat biraz fırtınalı geçen bu yolculuktan sonra Pirenenin karlı tepeleri uzaktan hayal meyal gözükmeye başladı.

Fransaya yaklaşıyorlardı.

Vapurda Amerikanın yüz genç ten fazla atlet kafesi "ışıklar beldesi", ne biran evvel kavuşmak heyecanında idiler.

Bunların içinde o zamanın bir çok tanınmış şampiyonları Gilbert vasıtasıyla Şerif ailesiyle ilgili diğir olmuştular. Şerifin hatırladığı isimler şunlar:

Amerikanın zenci Owens'den evvel meşhur ve eşsiz süratçisi Padok. Yine süratçilerden Morşinon, Şults ve yüksek atlamacı Osborn.

Vapur, Havr iskelesine yanaştı.

Yor..

"2 1/2 Türk Lirası", rakam ve yazıları vardır. Çerçevenin ortasında Ulus meydanındaki Zafer anıtının resmi ve bunun sağ tarafında da bir daire vardır. Banknot ziyaya tulduğu zaman bu dairelerin içerisinde "Atatürk"ün filigran şeklinde baş resimleri görülmektedir. Çerçevenin alt iki köşesinde iki ufak rozet içerisindedir. "2 1/2", rakamları vardır. Çerçevenin alt orta kısmında da "İki buçuk Türk Lirası", ibaresi vardır.

Banknotun her iki tarafının çerçevesi Türk tezyinatı sanatından alınmış motiflerle terkip edilmiştir. Banknotun her iki tarafı "Taydus", tabiidir. (A.A.)

Burası Fransanın en büyük limanı. Okyanusun meşhur bir ticaret basamağı.. Şehir oldukça mamur. 16 ncı asırda yepyeni kurulmuş. Eski ve antikalarla rast gelmek ihtimali yok. Yegâne tarihi âbideleri, rıhtımın güzergâhında mevcut birinci Fransuva heykeli.. Yanından meşhur Sen nehri geçmekte..

Öğleyin bindikleri trenle Paris'e vardılar. Halk Amerikalı dost misafirlerini her tarafta büyük bir sempati ile karşılıyor ve bol bol alkışlıyordu.

Paris.. Işıklar beldesi..

Amerikayı görmüş ve orada yaşamış insanların Paris gibi Avrupa'nın çok medenî memleketinde alâka ve hayranlıkla karşılayacakları yegâne şey Eyfel kulesi olmaktan ibaret.. Bir de bazı erbabın merak besledikleri, namdar! Sefahat âlemleri vardır ki bittabi Şerif ve sporcu kafelinin tamamen meçhulü kalmıştır.

Sade son avdet günlerinde bir "apaş", mahallesinde sözde eğlenim demisler, o da burunların, damıtıl fitil gelmiştir. İleride okuyucularımıza sırası gelince anlatırız.

Eyfel!..

Bu kule bütün Fransızlara pek manasına akıl sır erdiremediğim bir gurur vermektedir.

Uzunluğu, yani yüksekliği üç yüz metreyi bulur. Dört ayrı parçadan yapılmıştır. Alt kısmı dört kocaman ayaktan müteşekkildir. Bu ayakların üstü geniş bir sahtir ki esas kaidenin temelini teşkil eder. Artık buradan tepedeki bina yükselir. Yukarı çıkıldıkça darlaşmakta. En tepede bir fenerin muhitinde nisbeten ufakça bir balkon mevcuttur. Burası dördüncü kat sayılır.

Bu muazzam kulenin en alt kısmında, daha doğrusu bacakların dibinde binilen asansörle her katlara tırmanmak mümkündür. Paris halkı, bilhassa ecnebi seyyahlar buraya çıkıp şehrin güzel manzarasını seyrederekler.

Kule, 1889 senesinde ilk Paris beynelmilel sergisi münasebetiyle inşa edilmiştir. Bir çok tanınmış mühendisin bu binanın beş on seneden fazla dayanamayıp yıkılacağına iddia etmişler ve sergiyi müteakip kaldırılmasını tavsiye etmişlerse de nihayet bundan vazgeçilmiş ve görüldüğü gibi aradan elli sene geçtiği halde kule sapsağlam yerinde durmaktadır.

Bina Parisin hususî bir seksapeli addedilmektedir. Bir nebe fen bakımından faydası da telsizin icadı vesilesiyle görülmüştür. O zaman bir çok radyo tecrübe rinin yapılmasında ehemmiyetli rol oynadığı söylenmektedir.

Bu eserin sahibi, yani mimarı Eyfel namında bir Fransız mühendisidir. Böyle acayip ve azametli inşaatı girişenler eski devirde Amerikalılar değil Fransızlardı. Zira Newyork limanına girerken görülen hürriyet âbidesi de bir Fransız mühendisin kafa ve elinden çıkmıştır.

Bir kaç sene evvel ölmüş olan Eyfel bu emeğiyle çok iftihar eder ve ömrünün bir çok yıllarını bu binanın kendisine mahsus bir odasında geçirirmiş.

Şerif, karısı, çocukları lüks otellerden birine inmişlerdi. Gilbert, Kolumb olimpiyat köyünde kendilerine tahsis edilmiş araziyi işgal etmişler ve pek ziyade konforlu odacıklara yerleşmişlerdi.

(Devamı var)

BITMEMİŞ SENFONİ'ye nazire olarak yapılan DANIELLE DARIEUX'nın güzel eserinden ilham alan bir nağme:

ŞAFAĞA DÖNÜŞ

Yarın akşam tam saat 9 da FEVKALÂDE GALA ile

LÂLE sinemasında

— Bize göre böyle ise, size göre nasıl acaba?

Mitya gözlerini indirerek yavaşça sözüne devam etti:

— Bana göre efendiler, vaka, şöyle bitti: Annemin ruhu mu idi bilmem; fakat mukaddes bir varlık gelip beni alınımdan öperek kaynayan kanımı soğuttu ve içimdeki şeytan yenildi. Penacerenin altından uzaklaştım. Bahçe parmaklığına doğru koştum. Tam o sırada beni tanıyan babam korkudan bağırarak çabucak camın önünden çekildi. Bağırışımı iyice hatırlıyorum. Grigori bacağıma sarıldığı vakit, ben duvara binmişim bile.

Gözlerini kaldırıp da karşısındakilere baktım, yüzlerinin soğukluğundan ruhu üşümüş gibi titredi ve:

— Efendiler, dedi; galiba benimle alay ediyorsunuz!..

Nikola:

— Buna ne ile hükmediyorsunuz?

Diye sordu.

— Söylediklerimin bir tek kelimesi ne inanmadığınızı hissediyorum.. Evet hikâyemin en akıl almaz noktasına geldiğimi ben de anlıyorum.. Berbat bir vaziyetteyim.. Korkunç bir kin içimi yakıyor.. Babamı öldürmek için elimde silah var. Adamcağız odada başı parçalanmış bir halde bulunuyor ve ben size diyorum, ki galiba alınımdan melekler öptü, ki kızgınlığım geçti ve gel-

diğim gibi duvara tırmanmağa kalkıştım.. Evet çok garip bir aksilik bu..

Mitya bunları söyledi ve üstünde hızla dönerek sandalyesini gıcırdattı.

Onun ızdırıp ve heyecanını anlamaması görünün müddeiummî:

— Bahçekapısının o sırada açık olup olmadığını hatırlayabilir misiniz?

Diye sordu.

— Hayır, açık değildi.

— Emin misiniz?

— Tabii!.. Kapalı idi.. Bahçe kapısı, — bir şey hatırlamış gibi — durun dedim ve titredi.

— Yoksa açık mı idi?

— Evet, şimdi aklıma geliyor, aklıma değil, gözlerimin önüne geliyor, açıldı.

— Onu sizden başka kim açabilirdi? Burada söze müddeiummî de karışarak:

— Kapı açıldı ve babanızın katili cinayeti işlemek için buradan girip çıkmıştır.. Cesedin düştüğü yer, bize cânının dışardan değil, içerden vurduğunu gösterdi. Bunda zerre kadar şüpheye mahal yoktur.

Dedi.

Mitya; şaşırmıştı; ne diyeceğini bilmez bir halde:

— Olamaz efendiler, olamaz.. Diye söylendi; ben kapıdan girmedim.. Bahçede bulunduğum zaman içinde de kapı kapalı idi. Penacerenin altında idim

ve babamı ancak dışardan görmüştüm.

Son dakikaya kadar olup bitenleri tamamiyle hatırlıyorum.. Görmesem de mesele değişmez. Çünkü kapıyı açtıran tek olan parolayı, benden, Smerdyakov'dan ve rahmetliden başka hiç kimse bilmiyordu. Parolasız ise, babam dünyada kapıyı açmazdı.

İhtiyatı unutan müddeiummî atesini bir merakla:

— Nasıl parola bu?

Diye sordu. Bu nokta onu şiddetle alâkalandırmıştı. Yumuşak yumuşak soruyor ve delikanlı kızın anlatmaz bir üzüne ödü kopuyordu. Mitya müstehzi bir göz kırpmasıyla başladı:

— Bilmiyor muydunuz?.. Eğer ben size ben anlatmazsam başka kim söyleyebilir? Dünyada bu parolayı bilen kişi idik. Şimdi benimle Smerdyakov'un kızı idi. Bir de Allah bilir ama, onu is-

tintaka çekip söyletmek ne haddiniz? Lâkin korkmayınız efendiler bu size ben söyleyeceğim.. Beyhude yemiyüzlmeyiniz.. Görüyorum ki, nasıl bir adamla karşılaştığınızı hâlâ anlamadığınız.. Bir maznun, ki kendi aley-

hine, kendisi delil bulup çıkartıyor.. Bunu daima yalancılar, namussuzlar karşılaştıkları adliyeciler kavrıyamazlar mazurdurlar. Ben, size karşı mertçe hareket ettim. Fakat siz de bana aynı mukabele ettiğinizi söyleyemezsiniz.

(Devamı var)

Karamazof Kardeşler

Yazan: Dostoyevski

Çeviren: Hakkı Süha Gezgün 155

Hâkim:

— Tabii, tabii rica ederim anlatınız!

İLK TAHKİKAT

— 5 —

ÜÇÜNCÜ AZAP

Mitya, sert ve pervasız konuşmakla beraber, teferuatın en küçük noktalarını bile ihmal etmeden anlatıyordu. Bahçe duvarından nasıl atıldığını, aydınlık pencereye kadar yürürken, içinden neler geçtiğine varıncaya kadar hepsini sayıp döktü. Gruşinikanın babasının yanında olup olmadığını düşünürken duyduğu cehennem azabını, zengin ve renkli bir dille söyledi. Tu- kâfı şu, ki hâkimler, bunları dinlerlerken hiç ses çıkarmıyorlar, derin bir dikkatle delikanlının ağzına bakıyorlar ve ancak pek seyrek olarak bazı şeyler söylerler. Mitya, onların yüzlerinden bir şey anlamıyor, yalnız kuru bir tahminle:

— Kızıyolar galiba.. Oh olsun me- beldir maskaralara!

Diyordu.

Sıra, Gruşinikanın kapı çalışını bildiren parolalı işarete gelince, hâkimler hâdisede bu parolanın oynadığı ehemmiyetli rolü anlamamışlar gibi hiç aldırış etmediler. Delikanlı bu noktaya onların dikkatlerini çekti. Babasının aydınlık pencereden uzanan başını gördüğü vakit nasıl kinle titrediğini ve havanelini nasıl cebinden çıkardığını söyleyince, birdenbire sustu. Duvarlara bakmağa başladı. Hâkimlerin gözlerini yüzüne saplanmış hissediyordu.

Nikola:

— Evet, dedi, silahınızı çektiniz.. Sonra ne oldu?.. ne yaptınız?

— Sonra ne mi oldu?.. Müthiş bir vuruşla babamın kafasını parçalayıp öldürdüm.. Size göre, vakanın böyle bitmesi lâzım değil mi efendiler!..

Delikanlının gözlerinden ateşler saçılıyor, yatışan kızgınlığı, birdenbire olanca huzıyla parlıyordu.

